
М.Ф. БІЛЯШІВСЬКИЙ

(150 років від дня народження)

Біляшівський Микола Федорович — відомий український археолог, етнограф і мистецтвознавець, громадський діяч, академік УАН (1919). Народився 24 жовтня 1867 р. в Умані в родині священика. В 1885—1891 рр. навчався на юридичному факультеті Київського університету, додатково відвідував лекції з історії професорів В.Б. Антоновича та А.В. Прахова. В 1891 р. склав випускні іспити у Київському та Новоросійському в Одесі університетах, 1893 р. —

на природничому факультеті Московського університету. У 1891 р. працював у Київському суді, у 1892—1893 рр. — у Московському архіві Міністерства юстиції, у 1894—1897 рр. — завідувач архіву фінансового управління при Варшавській казенній палаті. Працюючи в архівах Москви та Варшави, відкрив і ввів до наукового обігу нові матеріали з історії України. В 1898—1902 рр. — перший директор бібліотеки Київського політехнічного інституту. Один із засновників і перший директор (1902—1923) Київського художньо-промислового і наукового музею (нині Національний художній музей України), колекції якого згодом лягли в основу зібрань Державного музею українського народно-декоративного мистецтва, Національного музею історії України, Державного музею Т.Г. Шевченка. З 1921 р. входив до складу Археологічної комісії ВУАН, з 1922 — до Археологічного комітету ВУАН, з 1924 — член Всеукраїнського археологічного комітету. Помер 21 квітня 1926 р. Києві. Згідно із заповітом, похований у Каневі, неподалік від могили Т. Шевченка.

Наукові праці М.Ф. Біляшівського присвячені дослідженню археологічних пам'яток різних епох, історії запорізького козацтва, нумізматиці, музейній справі. Як археолог здобув визнання дослідженнями пам'яток неоліту, латенської та трипільської культур, ранньослов'янських і давньоруських часів. У

1899—1905 рр. заснував та редагував «Археологічний літопис Південної Росії» (в Російській імперії в науковому вжитку слово «Україна» було заборонено). В 1895—1914 рр. брав участь у заснуванні й розбудові приватного музею барона Ф. Штейнгеля в с. Городок (нині Рівненської області). Автор понад 300 наукових праць і публікацій, один із засновників Київського товариства охорони пам'яток старовини (1910).

М.Ф. Біляшівський — активний учасник громадсько-політичного життя: 1906 р. — депутат І Державної думи, входив до складу української думської громади та фракції автономістів-федералістів, 1917 р. — перший комісар з охорони пам'яток Києва і Київської губернії, у квітні 1917 — член Української Центральної Ради від Київської губернії, голова Центрального комітету охорони пам'яток старовини та мистецтва Української Народної Республіки; 1918 р. — автор проекту першого закону про охорону пам'яток Української Держави, з 1919 — член Всеукраїнського комітету охорони пам'яток мистецтва і старовини. Почесний академік Української академії мистецтв (1918).

Д.М. СИНЦОВ

(150 років від дня народження)

Синцов Дмитро Матвійович — відомий математик, професор (1903), академік АН УРСР (1939). Народився 21 листопада 1867 р. у Вятці (Росія) в сім'ї Голови В'ятської губернської земської управи Матвія Матвійовича Синцова. У 1890 р. закінчив фізико-математичний факультет Казанського університету, в якому був залишений стипендіатом для підготовки до професорського звання. З 1894 р. — приват-доцент кафедри чистої математики. В 1896—1897 рр. — у науковому відрядженні в Лейпцизі, де вивчав стан викладання математики в Західній Європі, з 1898 р. — доктор математики. В 1899—1903 рр. виконував обов'язки ординарного професора Катеринославського вищого гірничого училища, з 1903 р. — професор Харківського університету. В 1941—1944 рр. працював в Москві та Уфі в Академії наук УРСР. Після повернення в травні 1944 р. керував Науково-дослідним інститутом математики і механіки Харківського університету. Помер Д.М. Синцов 28 січня 1946 р.

Основні наукові праці стосуються геометричної теорії диференціальних рівнянь (теорії конексів), неголономної диференціальної геометрії. Є автором понад 250 праць (у тому числі 60 монографій і посібників). Працюючи в Харківському університеті, розробляв українську математичну термінологію, перекладав праці відомих математиків Б. Рімана, Ф. Клейна, А. Пуанкаре, Я. Штейнера.

Д.М. Синцов багато років був головою Харківського математичного товариства, брав участь в організації вищої освіти, вихованні наукових кадрів, пропагував досягнення вітчизняних учених на з'їздах, конгресах, в пресі. В 1938 р. його обрано депутатом Верховної Ради УРСР I-го скликання від Харкова. Заслужений діяч науки України (1935).